

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าฯ
๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๓

โดย

วันชัย ภู่งาม

ณ กาลครั้งหนึ่ง ที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าฯ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๓

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

ในโอกาสวันแม่ ๑๒ สิงหาคมของทุกปี ชมรมพุทธศาสตร์ วังปณฺฑาไท ได้เรียนเชิญ
ท่านอาจารย์ และคณะวิทยากรของมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา ไปร่วม
สนทนาธรรมเป็นประจำทุกปี ระหว่างเวลา ๙.๐๐-๑๔.๓๐ น. ที่อาคารพัชรกิติยาภา
ชั้น ๑๐ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าฯ

ปีนี้มีผู้สนใจเข้าร่วมฟังการสนทนาธรรมมากมาย ผู้จัดต้องหาเก้าอี้มาเสริมอีก เช่นเคย รวมทั้งได้จัดเจ้าหน้าที่แต่งเครื่องแบบสวยงามเรียบร้อย มาช่วยอำนวยความสะดวกในการหาที่นั่งให้กับทุกๆ ท่าน เป็นความกรุณาของผู้จัดและเจ้าหน้าที่ทุกท่านอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าขออนุโมทนาในกุศลจิตของท่านมา ณ ที่นี้ด้วยครับ

การสนทนาในวันนี้มีหัวข้อที่น่าสนใจมากๆ ในความเห็นของข้าพเจ้าคือ เรื่อง การบริโศก ซึ่งแม้คำว่า "บริโศก" ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่ามี ๔ อย่าง ท่านอาจารย์ ก็แสดงในนัยยะที่ลึกซึ้งหลากหลายให้ฟังด้วย เป็นประโยชน์มากครับ

ข้าพเจ้าขออนุญาตนำข้อความ บางตอนที่ได้สนทนากันในวันนั้น มาให้ ทุกๆ ท่านได้อ่านและพิจารณากัน ดังนี้ ครับ

ท่านผู้ถาม : อาจารย์ คำปันคะ เถยยบริโศคคืออะไร มีความละเอียดขนาดไหนคะ

อ.คำปัน : การศึกษาพระธรรมเป็นเรื่องที่ละเอียด ต้องอาศัยการฟัง การศึกษา บ่อยๆ เนื้อๆ จึงจะเข้าใจ แม้แต่คำถาม ที่ถามว่า เถยยบริโศค เป็น อย่างไร นะครับ การที่จะดำรงชีวิตก็ต้องมีการบริโศค...อย่างพระภิกษุนี้ นะครับ ท่านจะดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยอาหารบิณฑบาตที่ฆราวาสหรือ คฤหัสถ์ที่มีศรัทธาเป็นผู้ถวาย เพราะฉะนั้น ท่านก็ต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติที่ถูกต้องตรงตามพระธรรมวินัย ถึงจะเป็นผู้ที่สมควรในการรับอาหารบิณฑบาตที่คฤหัสถ์ผู้มีศรัทธาได้ถวาย

...แต่ถ้าเมื่อไหร่ก็ตาม ที่เป็นผู้ไม่มีความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัย และไม่มีการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย ก็จะเปรียบเหมือนกับบริโภคโดยการขโมย เพราะเหตุว่าคุณสมบัตินั้นไม่เพียงพอในการที่จะรับศรัทธาจากคฤหัสถ์ผู้มีศรัทธา เพราะฉะนั้น ชีวิตที่ต่างกัน เพศที่ต่างกัน ก็จะต้องมีความละเอียดในการขัดเกลาจิตใจที่ต่างกัน..."

...อย่างผู้ที่เป็นคฤหัสถ์ ก็จะมีการดำรงชีวิตที่เป็นปกติ มีการประกอบอาชีพการงาน มีหน้าที่อย่างไรก็กระทำตามหน้าที่อย่างนั้น และที่สำคัญก็คือไม่ขาดการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน อันนี้คือคุณลักษณะของคฤหัสถ์ที่ดีนะครับ

...แต่ถ้าเป็นเพศบรรพชิตแล้ว เป็นผู้ "เว้นทั่ว" เป็นผู้ที่เว้นจากความติดข้องยินดีพอใจใน รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ เป็นผู้ที่ไม่สละอาคารบ้านเรือนมุ่งสู่ภาวะของการเป็นบรรพชิต ซึ่งเป็นเพศที่แตกต่างจากคฤหัสถ์ ท่านก็ต้องมีความจริงจัง ในการที่จะขัดเกลากิเลสยิ่งขึ้นกว่าคฤหัสถ์...เพราะถ้าหากว่ามีความประพฤติที่ถูกต้องดีงามตรงตามพระวินัยแล้ว การบริโภคหรือว่าการฉันอาหารบิณฑบาตที่คฤหัสถ์ถวายนั้นก็จะไม่เป็นเกยยบบริโภค...

- ท่านผู้ถาม :** ขอบพระคุณค่ะ ท่านอาจารย์ มีเพิ่มเติมไหมคะ
- ท่านอาจารย์ :** ค่ะ ธรรมะเป็นเรื่องที่ละเอียดนะค่ะ เพราะถ้าได้เข้าใจคำที่ได้ยินมากขึ้น ก็จะทำให้เข้าใจ "คำ" ที่ทรงใช้มากขึ้น อย่างคำว่า "บริโศค" ...ขณะนี้ กำลังบริโศคหรือเปล่า? นี่คือการลึกลับซึ่งจะได้ยินคำว่า บริโศค กิณ หรือ ใช้สอย หรือว่าขณะนี้กำลัง บริโศคหรือเปล่า? นี่คือการละเอียดของพระธรรม.....พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงพระธรรมตามความจริง แม้ว่าจะ "ใช้คำ" ที่คนทั่วไปอาจจะเข้าใจผิดเพี้ยน คือเพียงหมายความว่า การรับประทานและการใช้สอยด้วยนะค่ะ

... จริงๆแล้ว ทุกคนเกิดมา มีตาเห็น มีหูได้ยิน มีจมูกได้กลิ่น มีลิ้นลิ้มรส มีกายรู้สิ่งกระทบสัมผัส แล้วก็มีใจคิดนึก หกทาง..."ปริโศก"...ตอนไหน? ลองคิดดูนะคะ ขณะนี้กำลังเห็น ได้ยินเสียง บางขณะได้กลิ่น ขณะที่ลิ้มรส และขณะที่รู้สิ่งที่กระทบสัมผัส ขณะที่คิดนึก ปริโศก ตอนไหน? สิ่งที่ผ่านมา ปริโศกหรือเปล่า? หรือ ผ่านไปเฉยๆ?

...เช่นขณะที่กำลังเห็นนะคะ มีเห็น คงจะไม่ใช่เลยว่ากำลังปริโศก สิ่งที่กำลังปรากฏให้เห็น เวลาที่เสียงเกิดขึ้น ได้ยินเสียง ก็ปริโศกเสียงในขณะนั้น แล้วแต่ว่าจิตที่ปริโศก เป็นจิตประเภทใด ปริโศกด้วยความติดข้อง ด้วยความสนุกสนาน ด้วยความเพลิดเพลิน หรือว่า ด้วยความขุ่นเคือง...ยากมาก ที่จะปริโศก ด้วยกุศลจิต นะคะ แต่ก็มีการสะสมที่ เมื่อเห็นแล้วเกิดกุศลจิตได้ แต่ก็ปริโศกสิ่งที่กำลังปรากฏ ด้วยปัญญา ความเห็นถูก ความเข้าใจถูก นี่จะยิ่งยาก...

๑. นิภัทร : ขอแถมว่า นอกจากจะ เถยยบริโศค แล้วยังมี "อิณบริโศค" อีกนะครับ
อิณบริโศค แปลว่า บริโศคด้วยความเป็นหนี้ บริโศคด้วยความเป็นหนี้
คือ เป็นหนี้ชาวบ้าน นี่หมายถึงบรรพชิตนะครับ...ได้รับบิณฑบาตจาก
ชาวบ้าน แล้วบริโศคโดยไม่พิจารณา ขาดการพิจารณา

อ. ประเชิญ : ขออนุญาตเติมให้เต็มครับ ที่ท่านวิทยากรได้กล่าวเรื่องของกรบิโรค
ที่พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้...จะมีบิโรคทั้งหมด ๔ อย่างด้วยกันนะครับ
....๒ อย่าง ได้ทราบกันไปแล้ว ขออนุญาตทบทวนนิตหนึ่งนะครับ การ
บิโรคแบบโจร ก็คือ ภิกษุผู้ทุศีล บิโรคปัจฉัย ๔ ที่เขาถวายเป็นสงฆ์ผู้มี
ศีลนะครับ อันนี้ก็คือลักษณะการบิโรคแบบ เถยยบิโรค หรือ โจร
บิโรค เป็นการบิโรคแบบโจร แบบคนขโมย...

...ส่วนผู้ที่มีศีล แต่ว่าบริโศกปัจจัย ๔ ที่เขาถวายด้วยศรัทธาแล้วไม่
พิจารณานะครับ ในวันนั้นไม่ได้พิจารณา ก็เป็นการบริโศกแบบคนเป็น
หนี้ (อินบริโศก) ส่วนการบริโศกอีก ๒ อย่าง ก็คือ ทายัชชบริโศก
บริโศกแบบทายาท และ สามิบริโศก บริโศกแบบผู้เป็นเจ้าของ ซึ่ง
ทายัชชบริโศก เป็นการบริโศกของพระเสขบุคคลที่เป็นพระอริยสาวก...
ตั้งแต่พระโสดาบันจนถึงพระอนาคามี อันนี้คือ ลักษณะของการบริโศก
แบบทายาท เพราะท่านเป็นทายาทโดยธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นจากการได้ฟัง
พระสัทธรรมของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า นะครับ...

...ส่วนบริโภคสุดท้ายคือ สามิบริโภค เป็นการบริโภคแบบเป็นเจ้าของ ก็คือ พระอรหันตชีณาสพ ที่ท่านดับอกุศลดับอาสวะกิเลสได้ทั้งหมดแล้ว ท่านก็บริโภคแบบ ไม่ใช่ทั้งสามอย่างข้างต้นนะครับ ไม่ใช่การบริโภคแบบเป็นหนี้ ไม่ใช่บริโภคแบบเป็นโจร หรือเป็นคนขโมย แล้วก็ไม่ใช่แบบคนที่เบียดเบียน แต่เป็นผู้บริโภคแบบ เป็นใหญ่ด้วยตนเองนะครับ ...อันนี้ก็เป็นการบริโภคที่ทรงแสดงไว้...

อ. อรรถนพ : ครับ ก็เป็นประโยชน์มากนะครับ แม้คำว่า บริโภค ซึ่งถ้าเราไม่ได้ฟัง พระธรรม เราก็ไม่ได้คิดอะไร ก็คือการรับประทาน การกินอาหารแค่นี้ ก็จบ แล้วก็ไม่เคยมีการที่จะเข้าใจที่ละเอียดขึ้นไป แต่เมื่อได้มีการฟัง พระธรรม ซึ่งพระธรรมนี้มีหลากหลายนัยยะ แต่ต้องสอดคล้องกันหมด...

ท่านอาจารย์ : ขอเพิ่มนิดหน่อยนะคะ เพราะเหตุว่า เป็นเรื่องที่จะมีหลายๆ คำ เช่นคำว่า เถยย หมายความว่า ขโมย ไข่ม้อยคะ...คะ สำหรับใคร? วันนี้หรือสถานที่ใดก็ตาม ที่มีผู้จัดอาหารให้ผู้ฟังธรรม แล้ว คนที่ไม่ได้ฟังธรรมะ ไปรับประทาน นี่ขโมยหรือเปล่าคะ? เพราะว่าสำหรับผู้ฟังธรรม แต่ถ้าเป็นสถานที่ที่ไม่ได้เจาะจง จำกัดว่าให้ใคร ใครก็ไปบริโภคได้ อย่างนั้น ไม่ใช่อาการของ ขโมย แต่ถ้าจัดไว้ให้ผู้ฟังธรรมะ แต่ว่าไม่ฟังธรรมะ ไม่ใช่ผู้ฟังธรรมะ แล้วไปรับประทาน อย่างนี้จะเป็นขโมยไหม?...

...เพราะฉะนั้น สำหรับพระภิกษุก็เป็นเรื่องที่จะเอียดมากนะคะ จาก
การที่สละเพศคฤหัสถ์สู่เพศบรรพชิต เพื่อที่จะศึกษา อบรม เจริญ
ปัญญา ในเพศบรรพชิตเพื่อที่จะได้รู้แจ้งอริยสัจธรรม เพราะฉะนั้น
ชาวบ้านถวายอาหาร เพื่อประโยชน์แก่การที่ท่านจะศึกษา แล้วก็
ประพฤติ ปฏิบัติธรรมะ แต่ถ้าพระภิกษุใด ไม่ศึกษาและไม่ประพฤติ
ธรรม อาการที่ได้รับ เหมือนอาการของโจร เพราะว่า แสดงเพศว่าเป็น
ภิกษุ แต่ไม่ได้ทำกิจของภิกษุ เพราะฉะนั้น ก็ยิ่งกว่าขโมย ในบางแห่ง
จะใช้คำว่า มหาโจร...

...เพราะฉะนั้น ก็จะได้เข้าใจความละเอียดของ แม้แต่คำที่ใช้ สำหรับ
คุณศัพท์หรือว่าสำหรับบรรพชิต และสำหรับบรรพชิตที่ศึกษาธรรมะ
ประพฤติปฏิบัติธรรมะ แต่ยังไม่รู้แจ้งอริยสัจจธรรม...เป็นหนี้ค่ะ
เหมือนกับได้รับสิ่งที่ผู้ให้มา แต่ว่า...ยังไม่ได้ใช้หนี้ ให้คุ้มกับอาหาร
บิณฑบาต หรือว่าสิ่งที่คุณศัพท์ถวาย โดยการศึกษาจนกระทั่งสามารถที่
จะรู้แจ้งอริยสัจจธรรมได้ เพราะฉะนั้น ก็เป็นเรื่องละเอียด...แล้วก็เป็น
เรื่องตรงค่ะ...

ขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุก ๆ ท่านครับ

